

**חלוצים ומודדים: התפלגות תלמידים
לפי מקצועות בתכנית חלוצי הערכה
בבתי הספר האתגריים ברנקו וייס,
תשע"ד - תשע"ו**

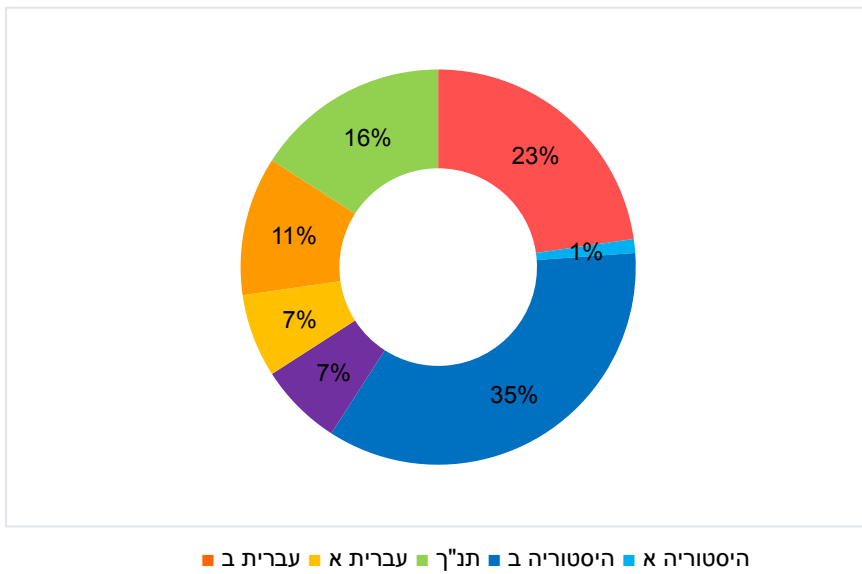
טליה אהרון-אזולאי, ראש תחום פדגוגיה חדשנית ברשת בתי הספר
האתגריים ברנקו וייס

בתום שלוש שנות הוראה ולמידה בתכנית חלוצי הערכה אספנו את ההערכות המספריות של תלמידי בתי הספר במקצועות השונים ובדקנו שני נתונים:

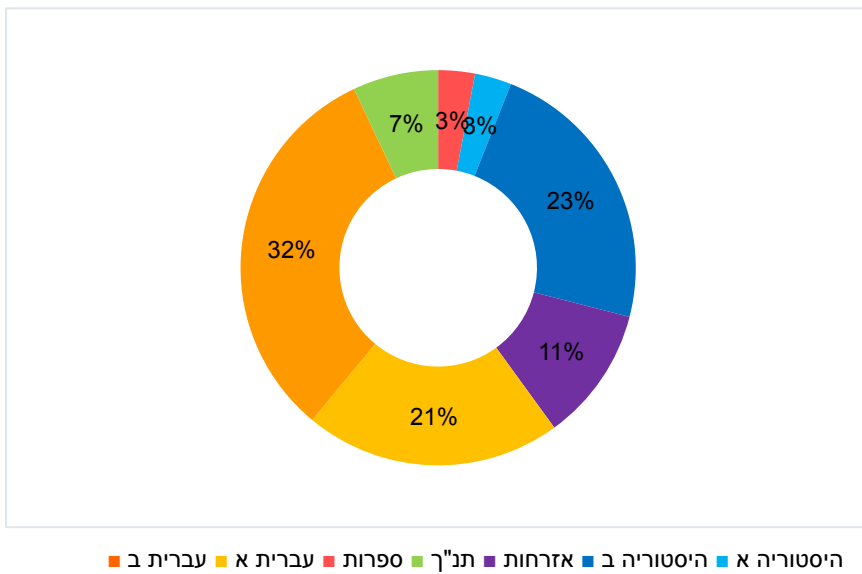
1. מספר התלמידים שניגשו לאירועי הערכה והתמידו עד סיום התהליך
2. ממוצע הציונים הסופיים של התלמידים

תרשים 1: התפלגות התלמידים שהשתתפו בתכנית וסיימו עם ציון סופי, לפי מקצועות, תשע"ד

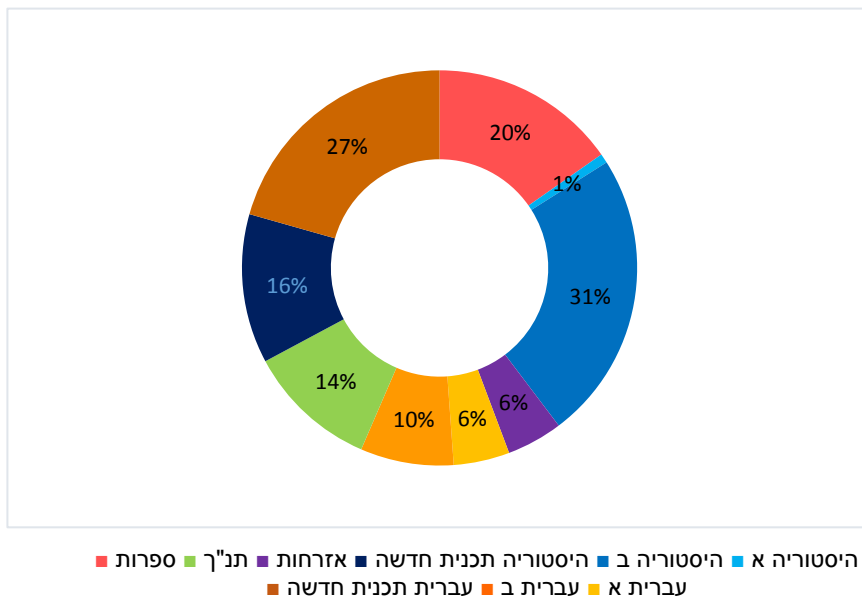
שנה"ל תשע"ד

שנה"ל תשע"ה

שנה"ל תשע"ו

כפי שניתן לראות מהתרשימים, בכל שנה חל שינוי במספר הניגשים למקצועות השונים. מתשע"ד לתשע"ה חל גידול במספר התלמידים בעיקר במקצוע העברית, שאותו לימדו בתכנית בעיקר המורים שהשתתפו והתנסו שנה קודם לכן בהוראת התכנית (בעברית א' או בעברית ב') וביקשו להמשיך בדרך זו בתכנית החדשה למטרת קידום יכולת הביטוי וההבעה בעברית אצל התלמידים.

גם במקצוע ההיסטוריה חלו שינויים משמעותיים בתכנית ההיבחנות של המשרד, שהביאו עימם את התכנית החדשה בהיסטוריה (במקום היסטוריה א' והיסטוריה ב'). גם במקרה זה רוב המורים שהתנסו בשנה קודמת המשיכו ללמד את המקצוע, להתפתח בנושא ולהעמיק בו.

רשת ברנקו וייס מעודדת את בתי הספר לבחור תחומי דעת קבועים לאורך שנים על מנת להתמקצע בתחומים אלה ולהשתכלל באופן הוראתם בכיתה. לתכנית נבחרו מורים שיוכלו להוביל את התלמידים בהתאם לתכנית חלוצי הערכה. זאת ועוד, עם התקדמות התכנית הודקו הקשרים עם מדריכי משרד החינוך והפיקוח על התכניות וכן עם המנחים מהרשת.

בבתי הספר שבהם לימדו המורים בתכנית באופן רציף והתפתחו בתחום לאורך השנים אפשר לראות עלייה במספר התלמידים בשנה האחרונה עקב הרחבת קבוצת הלמידה והיכולת של המורים לכלול תלמידים רבים יותר בתהליכים החדשניים שדורשים (מתלמידים בכלל ומאלה במצבי סיכון בפרט) אורך רוח ומיומנויות למידה מסדר גבוה.

עם זאת, בתי הספר שלנו חווים לא פעם שינויים בכוח האדם ובצוות החינוכי, ככל הנראה תכופים יותר מאשר בבתי הספר הגדולים. לעתים קורה הדבר עקב שחיקה גבוהה של צוות העובד עם נוער במצבי סיכון ולעתים בעקבות שינויים בדרישות מהמורים עם כניסת הרשת לבתי ספר ותיקים. המורים החדשים מאופיינים לרוב באמביציה גבוהה וביכולת יצירת קשר משמעותי עם נוער בסיכון, אך אלה הם מורים צעירים, ללא ניסיון מספיק בהגשה לבגרות והם אינם מאושרים על ידי הפיקוח, הדורש מהם להכיר את תכנית ההיבחנות הרגילה. שינויים אלה יכולים להביא לירידה במספר "החלוצים" במקצוע מסוים בשנה מסוימת. כך קרה למשל בבתי הספר שבהם במקום מורה ותיקה הגיעה מורה חדשה. אי לכך, חלה ירידה במקצוע ספרות משנה"ל תשע"ד

לשנה"ל תשע"ה בעקבות שינויים בצוות המורים וכניסת מורים חדשים. לעומת זאת, במקצוע תנ"ך נרשמה עלייה במספר התלמידים מתשע"ה לתשע"ו בזכות מורים מנוסים, פיתוח התכנית וכן בעקבות חיזוק הקשר עם מפמ"רית תנ"ך.

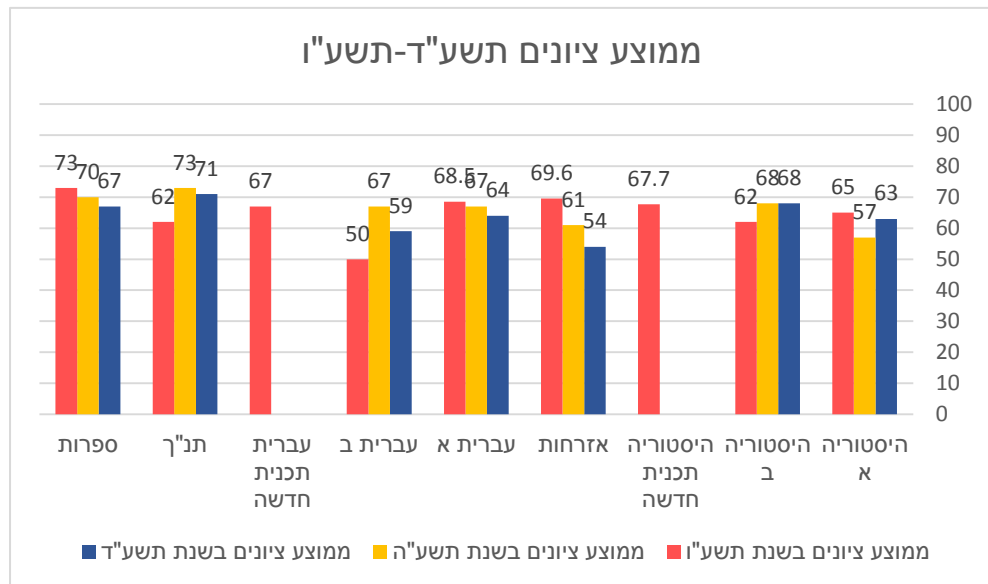
בנוסף, משרד החינוך מצוי בשנים האחרונות בתהליך חינוכי לימודי מתחדש, ששם דגש על למידה משמעותית לתלמידים במציאות המשתנה בת ימינו. כתוצאה מכך, תכניות הלימוד משתנות ומחליפות תכניות ישנות – ולכן אפשר לראות בתרשים ירידה במספר הניגשים לתכניות הישנות.

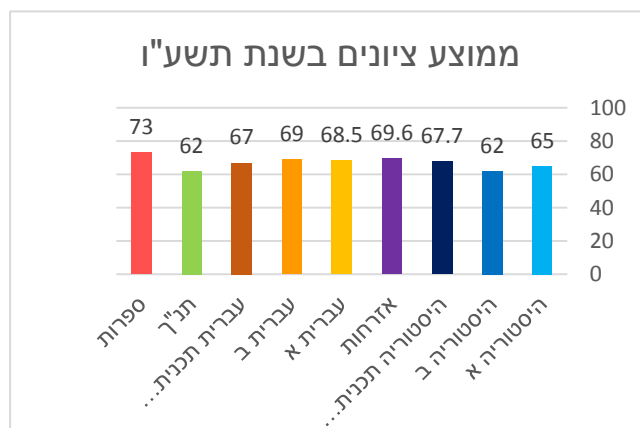
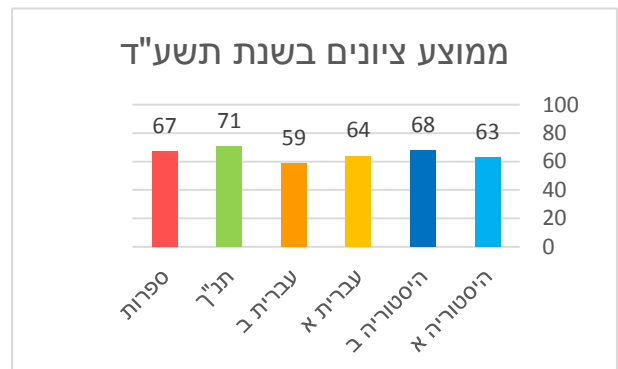
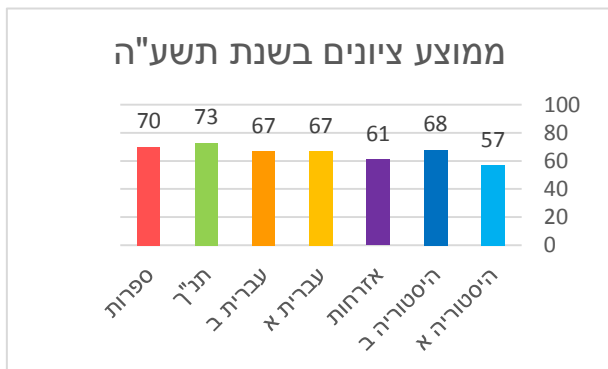
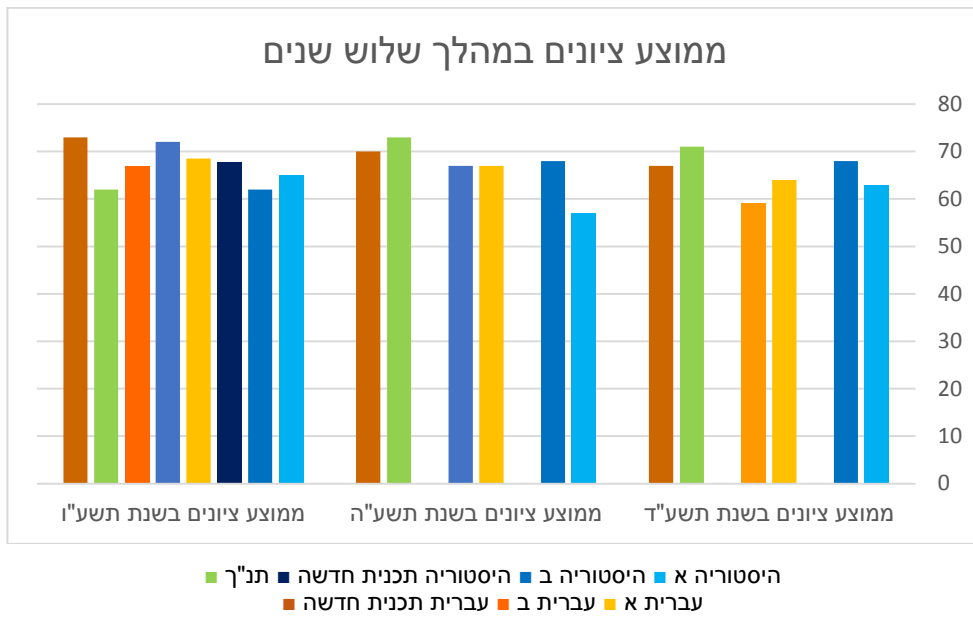
כרשת, אנו עסוקים בחקר תהליכי העבודה שלנו, בהוראה ובלמידה. אנו מנסים למנף את החוזקות שלנו ולמזער את האזורים שבהם מתגלה לנו כי אנו חזקים פחות.

מצאנו, כי השינוי בתכניות הלמידה של משרד החינוך ושימת הדגש על למידה משמעותית של התלמידים מתכתב עם התפיסות שלנו בברנקו וייס, אשר מלוות את המורים בעבודתם המגוונת עם התלמידים, ואשר מביאה את הפנים השונות ואת תחומי העניין הרלוונטיים לתלמידים מתוך תפיסה פרטנית.

האפשרות להעריך את התלמידים באופן רב תחומי, שבו יכולים התלמידים להביא לידי ביטוי את הידע שרכשו דרך חוזקות, איפשר למורים להעמיק במקצועות רבי המלל בדרכים מגוונות. ראינו כי כך ניתנה לנו הזדמנות לשפר את דרכי ההבעה של תלמידינו - בעיקר בתחום העברית, המהווה בסיס לשאר המקצועות רבי המלל. כך, מקצוע ההיסטוריה מאפשר לחקור ולהעמיק בכיוונים שונים בעזרת שימוש בחוזקות התלמידים, כגון שימוש בפן הוויזואלי והאפשרות לחבר ולהשוות מציאות רלוונטית עם העבר. ואכן, הנתונים מראים כי במקצועות היסטוריה ועברית (בתכניות הישנות וגם בחדשות) מספר התלמידים שהשלימו את לימודיהם בתכנית גדל מדי שנה.

תרשים 2: ממוצע הציונים הסופיים של התלמידים בסוף הלמידה לאחר הגשתם למשרד החינוך

הנתונים מראים כי טווח ממוצע הציונים ברשת בתי הספר מצוי בין ממוצע 57 לממוצע 73. טווח זה אינו משתנה משמעותית לאורך השנים ומשקף ציונים דומים לאלה שתלמידינו מקבלים לרוב בבחינות הבגרות החיצוניות במקצועות אלה. למרות היכולת של המורה לקבוע את הציונים

בעצמו, משקפים ממוצעי הציונים נאמנה את הדרישות הגבוהות שהציבו המורים לתלמידים בהלימה לתכנית הלימודים הארצית ואת רמת המהימנות הגבוהה בתכנית.

סיכום

אנו למדים כי השתתפות בתכנית חלוצי הערכה הובילה את המורים ברשת להוראה חדשנית ומעוררת חשיבה תוך שימוש במיומנויות מגוונות. בנוסף, בעקבות השתתפותנו בתכנית ניכרת עלייה ברמת השיח הפדגוגי בבתי הספר, בניצוחם של המורים שנבחרו להוביל את התחום בבית הספר יחד עם הרכזים הפדגוגיים. המדידה במסגרת ההערכה נעשית בשלבים ובתהליך ארוך טווח בעל צמתי הערכה בנקודות זמן לאורך השנה ובמהלך השנים. דרך הוראה זו מאפשרת למורים להתפתח באופן מקצועי, לשאוף גבוה וללמוד לעבוד עם התלמידים על כישוריהם תוך שימת דגש על החוזקות שלהם ובהתאמה לסגנונות הלמידה השונים. על סמך ניסיון זה אנו מאמינים כי כאשר מדובר באירוע הערכה יחיד מסכם, המאופיין בדרך הוראה אחידה לכלל התלמידים, יכולת המורה להוביל את התלמידים לחשיבה עצמאית וביקורתית נמוכה יותר. לאחר שלוש שנים בתכנית אנו מבינים כי הוראה ולמידה דרך הערכה חלופית, ובפרט חלוצי הערכה, עשויה להכין את תלמידינו לרמה גבוהה יותר של עצמאות ושל התמודדות עם השלבים הבאים בחייהם.